

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti arasında münakit Muaddel Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının bâzı hükümlerini tadil etmek üzere yapılan Anlaşmanın onanması hakkında kanun lâyihası ve Hariciye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/385)

T. C.

Başvekâlet

Muâmelât Umum Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 6/1226

26 . IV . 1952

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti arasında 4 Temmuz 1948 tarihinde münakit muaddel Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının bâzı hükümlerini tadil etmek üzere yapılan Anlaşmanın onanması hakkında Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 18 . III . 1952 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarisının gerekçe ve ilişkileriyle birlikte sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başvekil

A. Menderes

GEREKÇE

Amerikan iktisadi ve askerî yardımlarının 1947 senesinden beri muhtelif memleketlere ve ezümle Türkiye'ye tevcih edilmesinin, Amerika Hükümeti bakımından birtakım mevzuat çıkarılmasına vesile olduğu ve bu gaye ile 1948 tarihinde iktisadi yardımın mahiyet ve kullanılış şeklini tâyin etmek üzere Kongrece bir İktisadi İş Birliği Kanunu neşredilmiş olduğu yüksek malûmlarıdır.

1948 tarihli kanunun «maksat ve siyasetler'ne» iltihak etmeyi, 4 Temmuz 1948 tarihli Türk - Amerikan Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının mahsus hükmü ile kabul etmiş bulunmaktayız. Mevzuubahis Anlaşma 5253 sayılı Kanunla yürürlüğe girmiş ve o zamandan beri muhtelif tarihlerde tadil edilmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti, günün siyasi, iktisadi ve askerî icaplarını nazarı itibara alarak askerî ve iktisadi yardımın bir elden ve daha seyyal bir şekilde idaresini temin gayesi ile 1951 de bir «Müşterek Emniyet Kanunu» çıkarmış bulunmaktadır.

Bu kanuna istinaden, Amerika Büyükelçiliği bakanlığımıza müracaatla, mektup teatisi sureti ile Anlaşma Akdini talebetmiş ve keyfiyet bakanlığınca Yüksek Başbakanlığa bildirilerek, 5436 sayılı Kanun çerçevesine giren mezkûr Anlaşmanın akdi için yetki talep olunmuştu.

2 . I . 1952 tarihli ve 3/14153 sayılı Kararname ile Bakanlığımıza verilen yetkiye istinaden, Türkçe ve İngilizce metinleri leffen takdim kılınan mektuplar 7 Ocak 1952 tarihinde Bakanlığım ile Amerika Büyükelçiliği arasında teati edilmiş bulunmaktadır.

Muhtevasının tetkikından da anlaşılacağı ve hile mezkûr mektuplar, Türkiye ve Amerika Hükümetleri arasında aşağıdaki hususlarda mutabakat hâsıl olduğunu tesbit etmektedir :

1. 1948 tarihli Ekonomik İş Birliği Kanununun maksat ve siyasetlerine iltihak ettiğimiz gibi, 1951 tarihli kanun için de aynı hükmü kabul etmiş bulunmaktayız.

2. 1951 tarihli Amerikan kanununun «yardıma istihkak kesbetmek» hususunda yardım gören

memleketlerden yerine getirilmesini istediği hususat hakkındaki 511, a. maddesi gereğince, Hükümetimiz aşağıdaki hususlara riayet etmeyi kabul etmiştir :

Milletlerarası anlayış ve iyi niyeti teşvik, sulhu muhafazaya iştirak; milletlerarası gerginlik sebeplerini bertaraf etmek; Birleşik Amerika ile beraber taraf olduğumuz anlaşma ve muahedelerden doğan askerî vecibeleri yerine getirmek; kendi savunma kuvveti ile hür dünyanın savunma kuvvetinin muhafazası için imkân nispetinde müzaheret ve içtimai istikrarı sağlamak; savunma imkânlarını geliştirmek; Amerikan iktisadi ve askerî yardımını müessir bir tarzda istimal etmek.

3. 22 Mayıs 1947 tarihli ve Türkiye ve Yunanistan'a yardım teminine mütedair Amerikan Kanunu gereğince karşılığı yatırılmak üzere temin edilen teçhizat ve malzemenin haricinde kalan malzemeden, kullanma saiki ortadan kalkanların münasip şekilde kullanılmak üzere Amerika Birleşik Devletlerine iadesi. Bu hüküm, 1947 Kanunu gereğince mülkiyeti Amerikalılara, zilyedliği bize ait olan malzeme ve teçhizata munhasır olup, yeni Amerikan Kanununun 524 ncü maddesi gereğince anlaşmaya konulmuştur.

4. 1948 tarihli muaddel Türk - Amerikan Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının IV ncü maddesinin 4 ncü fıkrası gereğince açılan karşılık paralar % 5 hesabındaki Türk lirası meblâğlar, evvelce idari masraflarda kullanılmak üzere Amerikan Hükümetinin emrine tahsis edilmekte idi. Yeni yapılan anlaşma ile bu paralar memleket dışındaki her hangi bir masrafı karşılamakta kullanılacaktır. Ancak Amerika Büyükelçiliği ile aramızda tesbit edilen bir Ek Protokol gereğince kararlaştırıldığı veçhile,

a) Türk liralari dolâra tahvil edilmeyecektir.

b) Türkiye'nin yabancı döviz durumu nazarı ittara alınmaksızın ve iki tarafı da tatmin edici hal suretleri bulunmadan Türk parası diğer paralara tahvil edilmeyecektir ve başka dövizlere tahvil için karşılık paralar Türkiyede istimal edilecek ve bu keyfiyet miktar bakımından tahdid edilecektir.

a ve b paragrafları ile karşılık paraların Amerikan Hükümetince memleket dışında istimali mevzuubahis olduğu takdirde döviz durumumuza hanel gelmemesi temin edilmiş olmaktadır.

5. Karşılık paralar % 95 hesabındaki paralardan muaddel 1948 tarihli İktisadi İş Birliği Anlaşmasının 4 ncü maddesinin 6 ncü fıkrası gereğince iktisadi gayeler hususunda kullanılmak üzere ve iki Hükümet arasında zaman zaman yapılacak anlaşmalara istinaden sarfiyatta bulunmak kabil idi. Yeni kanun gereğince bu paralar eski maksatlarından başka askerî imalât, inşaat, teçhizat ve malzemeyi de finanse etmekte kullanılabilir. .

Bu hüküm iktisadi ve askerî yardımların arasında daha seyyal bir münakale imkânı temin etmektedir.

Bu maksatlardan maada % 95 hesabındaki paralar muhaceret ve Türkiye dâhilinde yerleşecek mültecilerin masraflarını da tesviyede kullanılabilir.

6. 1948 Anlaşmasında aynı senede münteşir Amerikan Kanununa göre yardımın hitam tarihi 30 Haziran 1952 olarak tesbit edilmişti. Bu kere yapılan Anlaşmada 1951 tarihli Amerikan Kanununun yardım programının hitamına mütaallik 530 ncü maddesi (a) bendi gereğince bu tarih 30 Haziran 1954 olarak tesbit edilmiştir.

Bu tarihte hâlâ karşılık paralar hesabında ilişiksiz bakiye kalmış ise bu paralar Türkiye ve Amerika Hükümetlerince müştereken kararlaştırılacak maksatlarda kullanılacaktır.

7. Anlaşmanın son hükmü Birleşik Devletlere yapılan yardımdan mütchassıl fonlara tatbik olunacak her hangi bir el koyma, haciz veya buna benzer hukuki bir muamelenin önlenmesi gayesi ile vaz'edilmiştir. Her iki Hükümet, bu hususta bâzı müşterek usuller tesbit edeceklerdir.

Mefadı yukarda mezkûr Anlaşma, memleketimizin Amerika'dan görmekte olduğu askerî ve iktisadi yardımın günün icaplarına uygun bir şekilde yürütülmesini askerî gücümüzün sulh ve emniyetin vikayesine tevcihini ve bunun iktisadi ve malî düzenimize hanel gelmeden yapılmasını temin ettiğinden memleketimizin yüksek menfaatlerine uygun mütalâa olunmaktadır.

Leffen takdim kılınan mektuplarla yapılan Anlaşmanın tasdikı yüksek tasviplerine arz olunur.

Hariciye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Hariciye Encümeni

Esas No.. 1/385

Karar No. 32

13 . V . 1952

Yüksek Başkanlığa

Komisyonumuza havale edilmiş olan «Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti arasında münakit muaddel Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının bâza hükümlerini tadil etmek üzere yapılan Anlaşmanın onanması hakkında kanun tasarısı» Dışişleri Bakanlığı temsilcileri hazır oldukları halde incelendi.

Birleşik Amerika Devletleri Hükümeti tarafından 1947 tarihinde hür milletlerin iktisadi kalkınmalarını temin, hayat seviyelerini yükseltmek ve savunma güçlerini artırmak için yapılan iktisadi yardım programı uyarınca Amerika Birleşik Devletleri Kongresi tarafından 1948 de çıkarılan «İktisadi İş Birliği Kanunu» hükümleri çerçevesinde Hükümetimizle mezkûr Hükümet arasında yapılan Anlaşma bâzi tadillere uğruyarak 7 Ocak 1952 tarihine kadar yürürlükte kalmıştır.

İktisadi yardımın mahiyetini daha çok savunma gücünün artırılması teşkil ettiğinden ve yardımın gayelerinden husule gelen değişikliklerden dolayı Amerika Birleşik Devletleri kongresi tarafından 1951 tarihinde çıkarılan «Müsterek Emniyet Kanunu» na göre inhiraf- lar arz eden Anlaşma metinlerinin tekrar göz-

den geçirilmesi icabetmiş ve mektup teatisi suretiyle mezkûr Anlaşmada gerekli düzeltmeler yapılmıştır. 7 Ocak 1952 tarihinde yürürlüğe giren bu muaddel Anlaşma memleket menfaatlerine uygun görüldüğünden tasarı aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Bütçe Komisyonuna gönderilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Dışişleri Komisyonu

Başkanı

Niğde

N. Bilge

Ankara

S. M. Arsal

Erzurum

B. Dülger

Kayseri

S. H. Ürgübtü

Mardin

K. Türkoğlu

Trabzon

H. Saka

İmzada bulunamadı

Kâtip

Denizli

A. Çobanoğlu

Erzurum

R. S. Burçak

İmzada bulunamadı

Hatay

A. Melek

İmzada bulunamadı

Konya

Z. Ebuşziya

Muğla

Z. Mandalıncı

Bütçe Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe Encümeni
Esas No. 1/385
Karar No. 147

4 . III . 1954

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti arasında 4 Temmuz 1948 tarihinde Münakit Muaddel Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının bâzı hükümlerini tadil etmek üzere yapılan anlaşmanın onanması hakkında Hariciye Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince Yüksek Meclise arzı kararlaştırılıp Başvekâletin 24 . IV . 1952 tarihli ve 6/1226 sayılı tezkeresiyle gönderilen kanun lâyihası Hariciye Encümeni raporiyle birlikte Encümenimize havale buyurulmuş olmakla Hariciye Vekâleti mümessili hazır olduğu halde tetkik ve müzakere edildi.

Türkiye ile Amerika arasındaki iktisadi yardım mevzuları şimdیه kadar 1948 tarihli (Harici yardım mevzuatının) birinci kısmını teşkil eden (İktisadi İş Birliği Kanunu) hükümlerine göre yürütülmekte idi. İktisadi İş Birliği Kanunu 3 Nisan 1938 de çıkarılmış, 19 Nisan 1949 da değiştirilmiş ve 7 Ocak 1952 ye kadar meriyette kalmıştır. Bu tarihten itibaren (Müşterek Emniyet Kanunu) tatbik edilmeye başlanmış ve askerî mülâhazalar iktisadi ihtiyaçlara takdimen dikkate alınmıştır.

Müşterek Emniyet Kanunu Amerika'nın harici yardım işlerinde göz önünde bulundurulduğu esasları ve kullandığı teşkilâtı değiştirmiştir. Yeni esaslara iltihak eden memleketlerden, eskiden girişmiş buldukları bâzı taahhütlerin genişletilmesi istenmiştir. Bu arada Müşterek Emniyet Kanunu esaslarını kabul etmemiz, as-

kerî taahhütlerimizi yerine getirmemiz, karşılıklı yardım fonu hakkındaki hükümleri müşterek Emniyet Kanunu ile alâkalı yardımlara teşmil etmemiz ve Amerikan fonlarının adli bakımından istisnai muameleye tâbi tutulması derpiş edilmiştir. Lâyiha yeni hükümlerle alâkalı olarak Hükümetimizle yapılan anlaşmanın tasdikını istihdaf etmekte olup Encümenimizce de yerinde mütalâa olunarak maddelerin görüşülmesine geçilmiş ve birinci maddesi Hükümetin teklifi veçhile aynen ve mütaakıp maddeleri de şeklen değiştirilmek suretiyle kabul edilmiştir.

Kanun lâyihası tercihan ve müstacelen görüşülmesi temennisiyle Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis	Bu rapor Sözcüsü	
Rize	Urfa	
<i>İ. Akçal</i>	<i>F. Ergin</i>	
Kâtip		
Siird	Elâzığ	
B. Erden	<i>Ö. F. Sanaç</i>	
İmzada bulunamadı		
Giresun	İstanbul	Kastamonu
<i>A. Tüfekcioğlu</i>	<i>F. Sayımer</i>	<i>H. Türe</i>
Kırklareli	Konya	Konya
<i>Ş. Bakay</i>	<i>R. Birand</i>	<i>M. Â. Ülgen</i>
Muğla	Ordu	Siird
<i>N. Özsan</i>	<i>R. Aksoy</i>	<i>M. D. Süalp</i>
Trabzon	Gümüşane	
<i>S. F. Kalaycıoğlu</i>	<i>K. Yörükoğlu</i>	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti arasında 4 Temmuz 1948 tarihinde Münakit Muaddel Ekonomik İş Birliği Anlaşmasını tadil eden 7 Ocak 1952 tarihli Anlaşmanın onanmsına dair kanun lâyihası

MADDE 1. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti arasında 4 Temmuz 1948 tarihinde Münakit Muaddel Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının bâzı hükümlerini tedil etmek üzere Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti arasında 7 Ocak 1952 tarihinde mektup teatisi suretiyle yapılan Anlaşma bu kanunla onanmıştır.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan	Devlet Bakanı
<i>A. Menderes</i>	Başbakan Yardımcısı
	<i>S. Ağaoğlu</i>
Devlet Bakanı	Adalet Bakanı
<i>F. L. Karaosmanoğlu</i>	<i>R. Nasuhioğlu</i>
Millî Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı
<i>H. Köymen</i>	<i>A. Menderes</i>
Dışişleri Bakanı	Maliye Bakanı
<i>F. Köprülü</i>	<i>H. Polatkan</i>
Millî Eğitim Bakanı	Bayındırlık Bakanı
<i>T. İleri</i>	<i>K. Zeytinoğlu</i>
Eko. ve Ticaret Bakanı	Sa. ve So. Y. Bakanı
<i>M. Ete</i>	<i>Dr. E. H. Üstündağ</i>
G. ve Tekel Bakanı	Tarım Bakanı
<i>S. Yırcalı</i>	<i>N. Ökmen</i>
Ulaştırma Bakanı	Çalışma Bakanı ve
<i>S. Kurthek</i>	<i>N. Özsan</i>
İşletmeler Bakanı V.	
<i>N. Özsan</i>	

BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti arasında 4 Temmuz 1948 tarihinde Münakit Muaddel Ekonomik İş Birliği Anlaşmasını tadil eden 7 Ocak 1952 tarihli Anlaşmanın onanmsına dair kanun lâyihası

MADDE 1. — Hükümetin 1 nei maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'idir.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Ekselâns :

Amerika Birleşik Devletleri ile Türkiye Cumhuriyeti arasında 12 Temmuz 1947 tarihinde Ankara'da imzalanan «Türkiye'ye Yardım Anlaşması»na; bugüne kadar vâkı tadilleriyle, Amerika Birleşik Devletleri ile Türkiye Cumhuriyeti arasında 4 Temmuz 1948 de Ankara'da imzalanmış bulunan «Ekonomik İş Birliği Anlaşması» na ve 1951 tarihli «Karşılıklı Güvenlik Kanunu» (Kanun No : 165, 82 nci Kongre) nun Amerika Birleşik Devletleri Kongresi tarafından kabulüne mütaallik olarak iki Hükümetimiz temsilcileri arasında cereyan etmiş bulunan görüşmelere atıf yapmakla şeref duyarım. Bu görüşmeler neticesindeaşağıdaki anlaşmalara varıldığını teyid etmekle dahi kesbi şeref eylerim.

1. Türkiye Hükümeti, 1951 tarihli «Karşılıklı Güvenlik Kanunu» nun 2 nci kısmında münderiç gaye beyanı da dâhil olmak üzere, bugüne kadar vâkı tadilleriyle, 1948 tarihli Ekonomik İş Birliği Kanununun gaye ve siyasetlerine iştirak eylediğini ifade etmiştir. Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının her hangi bir maddesinde 1948 tarihli Ekonomik İş Birliği Kanununa atıf yapıldığı takdirde, bu atfın bugüne kadar vâkı tadilleriyle 1948 tarihli Ekonomik İş Birliği Kanununa da şâmil olduğu anlaşılacaktır.

2. Türkiye Hükümeti aşağıdaki hususları kabul eylediğini teyideder:

- a) Milletlerarası anlayış ve iyi niyetin teşviki ile dünya sülhünün idamesine iştirak etmek;
- b) Milletlerarası gerginlik sebeplerini ortadan kaldırmak maksadiyle karşılıklı olarak mutabık kalınabilecek hareketlere tevessül etmek;
- c) Amerika Birleşik Devletlerinin de dâhil bulunduğu çok taraflı veya iki taraflı anlaşma veya andlaşmalarla deruhde eylediği askerî mükellefiyetleri yerine getirmek;
- d) Siyasi ve ekonomik istikrarı ile ahenkli olarak, insan gücü, kaynakları, kolaylıkları ve genel ekonomik durumunun müsaadesi nispetinde, kendi savunma gücü ile hür dünyanın savunma gücünün inkişaf ve idamesine âzami surette iştirak etmek
- e) Savunma kapasitesini inkişaf ettirmek için lüzumlu olabilecek bileümle mâkul tedbirleri ittihaz eylemek; ve
- f) Amerika Birleşik Devletlerince yapılan ekonomik ve askerî yardımın müessir bir şekilde kullanılmasını sağlamak maksadiyle münasip tedbirleri almak.

3. İki Hükümet, karşılıkları ödenmek şartıyla verilmiş olan teçhizat ve malzeme dışında, Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti tarafından tadilâtlı şekli ile «Türkiye ve Yunanistan'a Yardım Edilmesine mütedair Kanun» (Kanun No. 75. 80 nci Kongre, 22 Mayıs 1947) gereğince verilmiş bulunan ve bidayette tahsis edildikleri maksatlar uğrunda istimallerine lüzum kalmıyan teçhizat ve malzemenin, münasip şekilde kullanılmak üzere, Amerika Birleşik Devletleri Hükümetine iadesinin teklif olunmasını sağlamak maksadiyle gerekli usulleri tesis edeceklerdir.

4. Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının IV ncü maddesinin 4 ncü fıkrasına tevfikân Amerika Birleşik Devletleri Hükümetinin istimaline tahsis edilen mebalîğ Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti tarafından her hangi bir bölgedeki masraflarının tesviyesi için kullanılabilir.

5. Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının IV ncü maddesinin 6 ncı fıkrası, askerî istihsal, inşaat, teçhizat ve malzeme için yapılan masraflara da şâmil olacaktır.

Mezkûr fıkra ayrıca mültecilerin Türkiye dâhilinde yerleştirilmeleri ve daimî surette insan gücü fazlası bulunan katılan memleketlerden bu insan gücünün müessir bir şekilde kullanılacağı bölgelere - bilhassa inkişaf etmemiş bölgeler ve tâbi ülkeler - muhaceretin teşviki maksadiyle yapılan masraflara da şâmil olacaktır.

6. Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının IV ncü maddesinin 7 ncı fıkrasında bahis konusu ilişiksiz bakıyeler tutarı, mezkûr fıkrada atıfta bulunulan tarih yerine, bu Anlaşma gereğince yapılan yardım programının son bulacağı tarihe göre tesbit edilecektir.

7. Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti tarafından girilen her hangi bir yardım programına tahsis olunan veya böyle bir programdan mütevellit bütün fonların, bu fonlar her hangi bir şahıs, firma, müessese, şirket, teşekkül veya Hükümet tarafından başvurulacak ihtiyati haciz, haciz, el koyma ve sair kanuni tedbirlere, Amerika Birleşik Devletleri Hükümetince bu gibi kanuni tedbirlerin yardım programının hedeflerine erişilmesine mâni olabileceğine kanaat getirildiği takdirde, mevzu teşkil etmiyecek şekilde, yatırılmasını, tefrik edilmesini ve bunlar üzerinde hukuk tesisini sağlayacak usulleri iki Hükümet tesbit edeceklerdir.

Yukardaki hükümlerin Türkiye Hükümetince şayanı kabul olduklarına dair Hükümetinizden alınacak bir Nota üzerine, Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti işbu Nota ile vereceğiniz cevabı iki Hükümet arasında bu mevzuda varılmış ve cevabi Notanız tarihinde yürürlüğe girecek bir Anlaşma olarak telâkki edecektir.

En üstün saygılarımı lütfen kabul buyurunuz Ekselâns.

Ekselâns

Prof. Fuad Köprülü
Dışişleri Bakanı
Ankara

Maslahatgüzar
Gerald Keith

T. C.

Dışişleri Bakanlığı
No. 390/1

Ankara, 7 Ocak 1952

Bay Maslahatgüzar:

Metadî aşağıda münderic 780 numaralı ve 7 Ocak 1952 tarihli Notanızı almış olduğumu bildirmekle şeref duyuyorum:

«Amerika Birleşik Devletleri ile Türkiye Cumhuriyeti arasında 12 Temmuz 1947 tarihinde Ankara'da imzalanan «Türkiye Yardım Anlaşması» na; bugüne kadar vâki tadillerle, Amerika Birleşik Devletleri ile Türkiye Cumhuriyeti arasında 4 Temmuz 1948 de Ankara'da imzalanmış bulunan «Ekonomik İş Birliği Anlaşması» na ve 1951 tarihli «Karşılıklı Güvenlik Kanunu» (Kanun No. 165, 82nci Kongre) nun Amerika Birleşik Devletleri Kongresi tarafından kabulüne mütaallik olarak iki Hükümetimiz temsilcileri arasında cereyan etmiş bulunan görüşmelere atıf yapmakla şeref duyuyorum. Bu görüşmeler neticesinde aşağıdaki anlaşmalara varıldığını teyid etmekle dahi kesbi şeref eylerim.

1. Türkiye Hükümeti, 1951 tarihli «Karşılıklı Güvenlik Kanunu» nun 2 nci kısmında münderic gaye beyanı da dâhil olmak üzere, bugüne kadar vâki tādilleriyle, 1948 tarihli Ekonomik İş Birliği Kanununun gaye ve siyasetlerine iştirak eylediğini ifade etmiştir. Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının her hangi bir maddesinde 1948 tarihli Ekonomik İş Birliği Kanununa atıf yapıldığı takdirde, bu atfın bugüne kadar vâki tadilleriyle 1948 tarihli Ekonomik İş Birliği Kanununa da şâmil olduğu anlaşılacaktır.

2. Türkiye Hükümeti aşağıdaki hususları kabul eylediğini teyideder :

- Milletlerarası anlayış ve iyi niyetin teşviki ile dünya sulhünün idamesine iştirak etmek;
- Milletlerarası gerginlik sebeplerini ortadan kaldırmak maksadiyle karşılıklı olarak mutabık kalılabilecek hareketlere tevessül etmek;
- Amerika Birleşik Devletlerinin de dâhil bulunduğu çok taraflı veya iki taraflı anlaşma veya andlaşmalarla deruhde eylediği askerî mükellefiyetleri yerine getirmek;
- Siyasi ve ekonomik istikrarı ile ahenkli olarak, insan gücü, kaynakları, kolaylıkları ve genel ekonomik durumunun müsaadesi nispetinde, kendi savunma gücü ile hür dünyanın savun-

ma gücünün inkişaf ve idamesine âzami surette iştirak etmek;

e) Savunma kapasitesini inkişaf ettirmek için lüzumlu olabilecek bilecümle mâkul tedbirleri ittihaz eylemek; ve

f) Amerika Birleşik Devletlerince yapılan ekonomik ve askerî yardımın müessir bir şekilde kullanılmasını sağlamak maksadiyle münasip tedbirleri almak.

3. İki Hükümet, karşılıkları ödenmek şartıyla verilmiş olan teçhizat ve malzeme dışında, Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti tarafından tadilatlı şekli ile, «Türkiye ve Yunanista'ya Yardım edilmesine mütedair Kanun» (Kanun No. 75, 80 inci Kongre, 22 Mayıs 1947) gereğince verilmiş tulunan ve bidayette tahsis edildikleri maksatlar uğrunda istimallerine lüzum kalmıyan teçhizat ve malzemenin, münasip şekilde kullanılmak üzere, Amerika Birleşik Devletleri Hükümetine iadesinin teklif olunmasını sağlamak maksadiyle gerekli usulleri tesis edeceklerdir.

4. Ekonomik İş Birliği Anlaşmanın IV ncü maddesinin 4 ncü fıkrasına tevfikan Amerika Birleşik Devletleri Hükümetinin istimaline tahsisedilen mebalîğ Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti tarafından her hangi bir bölgedeki masraflarının tesviyesi için kullanılabilir.

5. Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının IV ncü maddesinin 6 ncü fıkrası, askerî istinsal, inşaat, teçhizat ve malzeme için yapılan masraflara da şâmil olacaktır.

Mezkûr fıkra ayrıca mültecilerin Türkiye dâhilinde yerleştirilmeleri ve daimî surette bir insan gücü fazlası bulunan katılan memleketlerden bu insan gücünün müessir bir şekilde kullanılabilceği bölgelere - bilhassa inkişaf etmemiş bölgeler ve tâbi ülkeler - muhaceretin teşviki maksadiyle yapılan masraflara da şâmil olacaktır.

6. Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının IV ncü maddesinin 7 ncü fıkrasında bahis konusu ilişiksiz bakiyeler tutarı, mezkûr fıkrada atıfta bulunulan tarih yerine, bu Anlaşma gereğince yapılan yardım programının son bulacağı tarihe göre tesbit edilecektir.

7. Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti tarafından girişilen her hangi bir yardım programına tahsis olunan veya böyle bir programdan mütevellit bütün fonların, bu fonlar her hangi bir şahıs, firma, müessese, şirket, tesekkül veya Hükümet tarafından başvurulacak ihtiyati haciz, haciz, el kovma ve sair kanuni tedbirlere, Amerika Birleşik Devletleri Hükümetince bu gibi kanuni tedbirlerin yardım programının hedeflerine erişilmesine mâni olabileceğine kanaat getirildiği takdirde, mevzu teşkil etmeyecek şekilde, yatırılmasını, tefrik edilmesini ve bunlar üzerinde hukuk tesisini sağlayacak usulleri iki Hükümet tesbit edeceklerdir.

Yukardaki hükümlerin Türkiye Hükümetince şayanı kabul olduklarına dair Hükümetinizden alınacak bir Nota üzerine, Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti işbu Nota ile vereceğiniz cevabı iki Hükümet arasında bu mevzuda varılmış ve cevabi Notanız tarihinde yürürlüğe girecek bir Anlaşma olarak telâkki edecektir.

En üstün saygılarımı lütfen kabul buyurunuz Ekselâns.

Türk Hükümetinin yukardaki hususatı tasvihetmiş olduğunu bildirmekle kesbi şeref eylerim.

En üstün saygılarımı lütfen kabul buyurunuz.

Bay Maslahatgüzar.

Mr. Gerald Keith

Maslahatgüzar

Amerika Büyük Elçiliği

Ankara

Dışişleri Bakanı

Fuad Köprülü